

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਅਪੀਲੀ ਅਪਰਾਧੀ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.ਜੇ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ,

ਬਨਾਮ

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ,- ਜਵਾਬਦੇਹ।

1972 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 405.

4

10 ਅਪ੍ਰੈਲ 1975

ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ (1872 ਦਾ I)— ਧਾਰਾ 32— ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ — ਕੀ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਿਆਨ, ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਕਵਾਂ ਅਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। "ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰਥ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨੇੜਤਾ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਣਾਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ "ਸਰਕਮ ਸਟੈਨਸ" ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਹ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕੱਲੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕੋਲ 4 ■ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ: I ਆਮ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਜੋ ਡਰ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

* "ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਲ ਕਤਲ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਮਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ।

(ਧਾਰਾ 33 ਅਤੇ 34")

ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 11 ਨਵੰਬਰ, 1971 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ।

ਦੋਸ਼: ਧਾਰਾ 302/120 ਬੀ ਅਤੇ 109, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਤੇ 364, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

ਹੁਕਮ: ਬਰੀ।

ਡੀ.ਐਸ. ਬੋਪਾਰਾਏ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਜੇ.ਐਨ. ਕੌਸ਼ਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਡੀ.ਐਸ. ਚਾਹਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਵਿੱਲੋ, ਜੇ-(1) ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ 11 ਨਵੰਬਰ, 1971 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਅਸਤ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ 15 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਆਈ ਹੈ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਨ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਤਾਰਾ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪੰਮੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਭਗੌੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਭਗੌੜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਗਏ 15 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜੇ ਲੀਬਤ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਜੈ ਗੋਪਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਬਦ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 15 ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। *

(2) ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ 11 ਦੋਸ਼ੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਨ। ਅਜੀਤ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੁੱਤਰ

ਸਿੰਘ, ਨਾਮਲੇ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਭਗੌੜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਦੇ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਦਰਸੂ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪ੍ਰੀਟੂ ਅਤੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਰਤਨ ਖੁਰਦ, ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਹਿਰੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਜੀਂਡਆਲਾ ਗੁਰੂ, ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਲੂਕਾ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਸੁਲਤਾਨ-ਯਵਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਸਮੱਗਲਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ - ਟੋਰ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ, ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਰੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ।

(3) ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਦਨਾਮ ਸਮੱਗਲਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ 3 ਜਾਂ 4 ਮੀਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਬਾਰਡਰ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿ-ਸਮੱਗਲਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐੱਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਨ।

(4) ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 3) ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਗਰੋਹ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਲਿਆ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਾਚਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ , ਲੁੱਟ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਹਿੱਸਾ- ਹੱਦ ਤੱਕ- ਰੁਪਏ। 15,000 ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿਰਿਘ: ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ * ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਘਟਨਾ 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ: ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਵਜੇ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ 10-12 ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਐਸਆਈ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ 1000 ਤੋਲੇ ਭਾਰ ਦੇ 15-15 ਜੈਕਟਾਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ 15 ਜੈਕਟਾਂ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਸੋਨੇ ਦੇ ਦੋ ਪੈਕਟ ਨਾਲ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹੇਠ ਖਿਸਕ ਗਿਆ। ਸੋਨੇ ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਕੀਮਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਿਨ ਖੋਹਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 5 ਤੋਂ 6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਉਸਦੇ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਫੜਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮਈ, 1970 ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ 2,000 ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਖੋਹਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 20 ਮਈ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 100/70 1970 ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ.ਪੀ.ਵਾਈ. 1970, ਸਵੇਰੇ 10.30 ਵਜੇ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ 'ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ - ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। 6 ਮਈ, 1970 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਵੇਲੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ, ਉਸਦਾ ਲੜਕਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਤਾਂ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦਾ ਪਤਾ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸ਼ਬੇਰਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸਿੰਘ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਛੀਦੋ, ਥਾਣਾ ¹ ਲੋਪੋਕੇ ਦੇ ਜੀ. ਉਕਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਬੁਰਜ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਰਾਮਗੜ੍ਹ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ। ਪਿੰਡ ਮੱਲੂਵਾਲ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋ ਮਾਰਨ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ

63) ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(5) ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ: ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਨਲਾਗ ਸਿੰਘ, ਐਨ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਭਜਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਵਾਸੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਖੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖੋਹਿਆ ਸੋਨਾ ਛੁਪਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੋਨਾ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਾਰਾ ਪੀਓ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਪਿਕਟ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਲੈ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਐਸਆਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਏ। ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ

ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 10-12 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ। ਕਰੀਬ 10 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਲੇ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਕੋਲ ਸਮਝੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਰੇਵਾਲਾ ਚੌਕ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ, ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਲੈ ਆਏ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੋਨਾ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹੈ। ਦੋ ਜਾਂ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon. J.)

ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਰਿਹਾ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਊ.; ਫਿਰ 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਭਾਵ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪਾਸੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(6) 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਊ. ਦੇ ਨਾਲ, ਪਿੰਡ ਰਣੀਕੇ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠੇ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਲਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਗਿਆ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਊ.- ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਕਿਉਂਕਿ 6 ਜਾਂ 7 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ. ਪਿਆਰੋ ਨੂੰ ਵੀਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਰੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਡਾ. ਹਰਨਾਮ¹ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਊ. ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ। ਇਸੇ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਰਣੀਕੇ ਵੀ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਇਹ ਪੰਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਭੰਡਾਰੀ ਪੁਲ 'ਤੇ ਬੱਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਗਏ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਬਜ਼ਾਰ ਗਏ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ 'ਚ ਸਬਜ਼ੀ ਵੇਚਣ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਚਹਿਰੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਊ. ਹਸਪਤਾਲ ਗਏ | ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਪੁੱਜੇ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਊ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿਆਰੋ ਪਤਨੀ। ਪੀ.ਡਬਲਊ. ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵੀਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ. ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਊ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਦੁਪਹਿਰ 1.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚਾਰੋਂ ਫਿਰ ਮਾਲ ਰੋਡ ਰਾਹੀਂ ਵੀਜੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੀਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇੜੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਚੌਕ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਈਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਾਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰ ਆਣ ਪਈ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਗੌੜਾ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਤਾਰਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਆਰਜੂ, ਬਚਨਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ,

ਪ੍ਰੀਟੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮਲੂਕਾ ਅਤੇ ਡਾਇਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ (ਥਾਣੇਦਾਰ) ਦੇ ਯੂਨੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਮਾ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਟੈਗਨ ਸੀ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਨ। ਮਲੂਕਾ ਕੋਲ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਗੰਨ ਸੀ। ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਰਾਈਫਲ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਰਾਈਫਲ ਵੀ ਸੀ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਕਿਰਪਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਸੀ। ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਓ ਨੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਈਫਲ ਖੋਹ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੋਦਾ ਦੇ ਨਹਿਰੀ ਪੁਲ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਪ. 14) ਜਦੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 3 ਵਜੇ ਪਿੰਡ ਫੀਨਾ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਝਬਾਲ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਵਾਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹੀ ਵਾਹਨ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਾਰ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀ.ਓ ਜੱਸਾ ਪੀ.ਓ. ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੀ

ਸੀਟ 'ਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਨਗਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਗਲ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਲੂਕਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਡ ਭਿੱਟੋਵੱਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ (27) ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਸਹਾਰਾ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੋ., ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਤੋਂ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰਡਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਰਤਨ ਕਲਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. 28) ਨੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮੋੜ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਗੱਡੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ।, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਸਮਾਨ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਟੇਨਗਨ ਫੜੀ ਦੇਖਿਆ। ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਨਾਲ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ . ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ (PW 4) ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜੋ ਪਿੰਡ ਭਾਗੂ ਪੁਰਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਬਦਲੀ ਪਿੱਕੋਟ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਨੇੜੇ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਸਾਥੀ ਕੇਵਲ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਇਹ ਗਵਾਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਓ., ਮਹਿਰੂ, ਮਲੂਕਾ, ਦਿਆਲ, ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ, ਪ੍ਰੀਤੂ, ਬਚਨਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। , ਪੰਮੀ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰੀਆ ਦੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹੱਥ ਬੰਨੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਐਮ.ਪੀ ਸਿੰਘ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਕੋਲ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਨਗਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਸੀ। ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਮੀ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਪੰਮੀ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ 12 ਵਜੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਥੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕਣਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ 2 ਜਾਂ 3 ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਿਲਰ ਨੰਬਰ 100 ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਦੇ 100 ਤੋਲੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। . ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਸ਼ਫੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਅਤੇ 100 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਲਕੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਸਨ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 25 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜੋ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਡਿੱਗ ਗਏ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜਾ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਕੋਲ ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਕੋਲ ਕਿਰਪਾਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਸੁਣੀ, ਜਦੋਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(7) ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਫੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਰਹੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਤ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਸ਼ਫੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪਰਤ ਆਏ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 20 ਜਾਂ 25 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਫੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀਡਬਲਯੂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਫੀ ਨੇ ਫਿਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon. J.)

ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਨੇ 2 ਜਾਂ 3 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ - ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਸੀਨ ਦੇ ਭੀਲਾ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਲਗਭਗ 2-3 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਰਿਹਾ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ, 6 ਨਵੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜੈ ਰਾਮ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸਵੇਰੇ 4.00 ਜਾਂ 5.00 ਵਜੇ ਪਿੰਡ ਦਾਉਕੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੇਤਰ.8

(8) ਇਸਤਰਾਸਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਐਮ.ਪੀ. ਇੰਸਪੈਕਟਰ. ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਨੇ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੋਚੀ ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਐਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮੱਗਲਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਭਾਰਤ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਗੇ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਨੁਸਾਰ

ਐੱਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੁਰਜੀ ਨੰਬਰ 100 ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੁਝ ਆਦਮੀ ਆਉਂਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਐਂਬੂਸ਼ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚੇਤ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਨੇ ਨਾਕਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਨਾਕਾ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ 'ਚ ਨਾਕਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਵੀ ਹਲਕੀ ਪਿਸਤੌਲ ਤੋਂ ਦੋ ਕਾਰਤੂਸ ਕੱਢੇ ਤੇ ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ! ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਾਕਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਬਚਾਅ 'ਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਫਾਇਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਦੋ ਆਦਮੀ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸ ਟੈਨ ਵੱਲ ਭੱਜਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਨਾਕਾ ਪਾਰਟੀ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹੀ। ਸਵੇਰੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਮੂੰਹ ਹੇਠਾਂ ਪਏ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ 130 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਵਜ਼ਨ ਵਾਲੇ ਬਦਾਮ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀਆਂ 4 ਬੋਰੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਪਈਆਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਵਿਅਕਤੀ, ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ .303 ਨੰਬਰ 43 ਸੀ. 1618 ਆਫ 1943 ਦਾ ਨੰਬਰ 4 ਮਾਰਕ ਅਤੇ ਨੰਬਰ 216 ਇਸ ਦੇ ਬੱਟ 'ਤੇ ਗੁਲੇਲ ਨਾਲ ਫਿੱਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਕੈਟਰਿਜ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਦੋ 303 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਪੀ.ਓ.ਐਫ. , ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਮਿਆਨ ਵਾਲੀ ਕਿਰਪਾਨ ਪਈ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 303 ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 18 ਰੁਪਏ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ 75 ਦੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਨੋਟ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਐਨਪੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307, 3/34/20 ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਈ.ਪੀ. ਐਕਟ, 123 ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ 25/54/39। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਪੀ.ਓ./1 7 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5.00 ਵਜੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਰੁਕੇ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, 1970 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ 6.30 ਵਜੇ ਏ.ਆਈ.ਐਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.

(9) ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 62) ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਦੋ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੀ.ਪੀ.ਕਿਊ ਅਤੇ ਪੀ.ਪੀ.ਆਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 14, ਜੋ ਕਿ ਦੂਜੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਪਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਕੇ ਐਨ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon. J.)

ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ, ਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ PPV ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਮੀਮੋ

ਵੀਡੀਓ- »

ਪੀਪੀਡਬਲਯੂ ਮੀਮੋ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈਆਂ ਜੋ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਸੋਨਲ ਖੋਜ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੁ. 18.75 ਪੀ. ਭਾਰਤੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਵਿਡੀਓ ਮੀਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਪੀ.ਐਕਸ. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਖੇਤਰ ਦੇ ਚੌਕੀ ਦੇ ਹੋਮ ਗਾਰਡਜ਼ 4 ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਈਫਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.9. , ਜਿਸਨੂੰ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੰਨਿਆ-: ਟੇਡਲੀ ਇੱਕ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਰਾਈਫਲ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(10) ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਆਈ.63), ਜੋ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ, 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਤਫਤੀਸ਼ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏ.ਐੱਸ.ਆਈ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। 8 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮੁਰਦਾਘਰ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕਾਬੁਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਾਬੁਲ ਸਿੰਘ (ਪ. 6) ਨੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਦਕਿ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਪ. 42) ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ 9 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਡੀਐਸਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

(11) ਡਾ. ਜੇ.ਪੀ. ਜਲੋਟਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ 2) ਨੇ 8 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਜ਼ਖਮ ਪਾਏ। ਛਾਤੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸੱਜੇ ਨਿੱਪਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਪਿੱਠ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਲੰਬਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਖੰਡਨ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਜਿਗਰ ਫਟਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੰਦੂਕ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੇਟ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲੰਘਣ ਵਾਲਾ ਸੰਭਾਵੀ ਸਮਾਂ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਮੌਤ ਅਤੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, 48 ਘੰਟੇ ਸੀ।

(12) ਇਸ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਛੇ ਜ਼ਖਮ ਮਿਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਜ਼ਖਮ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਇਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ; ਖੱਬੀ ਲੱਤ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਗੋਡੇ 'ਤੇ ਦੂਜਾ। ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਘਸ਼ੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਸੱਟਾਂ ਬੰਦੂਕ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਖਾਲੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਡਕੋਸ਼ ਸੀ

The Slate of Punjab v. Ajit Singh, etc, (Dhillon, J.)

ਸੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਕੋਈ ਰਗੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਘਬਰਾਹਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਸੀ।

(13) ਸੂਰਜ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., 64), ਜੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਘਰਿੰਡਾ ਦੇ ਸੁਪਰਵ ਆਫਸਰ ਸਨ, ਨੇ ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਐਨਕਾਉਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੁਠੀ ਸੀ, ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪੀਪੀਓ/ਐਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀਪੀਜੈੱਡ/1 ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/364 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪ. 68) ਨੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਪ. 64) ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕੀਤੀ।

(14) ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਡੀ ਸਿੰਘਵੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ 68) ਨੇ ਪਿੰਡ ਰਤਨ ਕਲਾਂ, ਰਤਨ ਖੁਰਦ, ਬੁਰਜ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ, ਪਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਐਸ.ਆਈ., ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਛੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ 29 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ASI ਕਸਤੂਰੀ ਲਾਈ 1 (PW.,; 43)) ਨੇ 31 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਮੋਹਰੂ, ਦਿਆਲਾ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 14 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ASI ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ (PW 44) ਨੇ 14 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਇੰਸ ਪੈਕਟਰ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 59) ਨੇ 4 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਏਐਸਆਈ ਜੈ ਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ 58) ਨੇ ਭਾਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 19 ਸਤੰਬਰ 1970 ਅਤੇ 22 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ, 1970 ਵਿਚ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

(15) ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 59) 28 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ. 50) ਅਤੇ ਰੋਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ 51)। ਰੋਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀਪੀਜੀ ਅਤੇ ਪੀਪੀਆਰ 5 ਅਕਤੂਬਰ 1970 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ, ਆਰ ਕੇ ਸਾਹਨੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ 48) ਨੇ ਵਾਈਕਿੰਗ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ 4 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਪੀਸੀ ਦਾ ਬੁਕਿੰਗ ਆਰਡਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਪੀਡੀ ਵੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਮੀਮੋ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈ ਗਈ। ਪੀਪੀਈ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਉਸਨੇ ਆਰ ਕੇ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਪੀਸੀ ਮਹਿਰਾ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂਜ਼ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ।

(16) ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ ਸਾਹਨੀ, ਐਮ.ਐਸ. ਦੇ ਸੇਲਜ਼ ਅਫਸਰ। ਜੇਜੇ ਮੋਟਰਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ 48) ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਇੱਕ ਵਾਈਕਿੰਗ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ 16-ਡੀ, ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਪਾਰਕ, ਦਿੱਲੀ ਕੋਟ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬੁਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ / ਆਰਡਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੰ. 75/17 ਮਿਤੀ 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1970, ਜੋ ਆਰਡਰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 24 ਜੂਨ 1970 ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਡੀ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਡਿਲਿਵਰੀ ਐਗਜ਼ੀ ਬਿਟ ਪੀ.ਪੀ.ਡੀ. ਦੇ ਟੋਕਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(17) ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਸੀ. ਮਹਿਰਾ, ਸੇਲਜ਼ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ, ਮਦਰਾਸ ਮੋਟਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿ. ਲਿਮਟਿਡ, ਦਿੱਲੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ 49) ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਟੇਟ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਡੀਐਲਐਕਸ ਨੰਬਰ 866 ਵਾਲੀ 1600 ਏਸੀ ਵਾਲੀ ਵੋਕਸ ਵੈਗਨ ਵੈਗਨ ਵੈਲੀਓਟ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ 52) ਰਾਹੀਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਿਆ ਸੀ। 26,000 ਇਸ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਆਪਣਾ *ਪਤਾ 4-ਸਿੰਧੀਆ ਹਾਊਸ, ਕਨਾਟ ਪੈਲੇਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਹੀ ਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(18) ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵੋਕਸ ਵੈਗਨ ਕਾਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ.ਈ.ਮਹਿਰਾ ਨੇ ਉਸਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਕਤ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਟਾਕਰਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਕਾਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੌਸ਼ੀ ਨੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ

ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਕਾਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ।

(19) ਮੁਕੱਦਮਾ 1 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕਾਰ ਨੰ. DLX-866 ਅਤੇ ਵਾਈਕਿੰਗ ਟੈਪੋ ਨੰ. DLE-5775 ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਨ, ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਪਰਮਾ ਨੰਦ (ਪੀ. ਵਾਈ 57) 1970 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਇੰਚਾਰਜ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਉਹ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੱਸੀ ਪੀ.ਓ. ਨੂੰ ਕਾਰ ਨੰ.ਡੀ.ਐਲ.ਐਕਸ-866 ਅਤੇ ਵਾਈਕਿੰਗ ਟੈਪੋ ਨੰ.ਡੀ.ਐਲ.ਈ.-5775 ਚਲਾਉਂਦਾ ਦੇਖਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 61) ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1970 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਸਕਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਟਾਫ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਵਾਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ | ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਟਾਈਲਾਂ ਵੀ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ।

(20) ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਜੈ ਚੰਦ, ASI (PW 9) ਨੇ 9 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਡਰੇਨ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 2 ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਾਰਤੂਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 3 ਤੋਂ ਪੀ. 7 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ। ਰਾਜਾਤਾਲ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 68) ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 9 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਜੈ ਚੰਦ ਅਤੇ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਾਈਫਲ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਪੀ. 2 ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀ. 3 ਤੋਂ ਪੀ. 7, ਰਾਜਾਤਾਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਰੇਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(21) ਐਸ.ਆਈ.ਬਰੀ ਲਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ 34) ਨੇ 12 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਜਿਸਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬੁਰੀ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਦੱਬੀ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜੋ ਕਿ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ.ਐੱਫ.ਐੱਫ ਹੈ, ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਨੀ ਨੇੜੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਈਫਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 8 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(22) ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (PW 68) ਨੇ 24 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (PW 37) ਅਤੇ ਚਾਨਣ ਸਮਾਹ (PW 18) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ।

ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ 10 ਤੋਲੇ ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਦੱਬ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਖੁਦ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 15 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀਯੂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਮੀਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 15 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਵੀ ਹੈ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਉਸ ਦੇ ਗੋਪਾਲ ਨਗਰ ਨੰਬਰ 120-ਏ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਦੇ ਘਾਹ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਉਕਤ ਸਮਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੀ.ਐਸ. ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 16 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ। ਇਹ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਸੋਨੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਡੀਓ ਮੀਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਟੀ. ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 37) ਅਤੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 18.), ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਨੇ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(23) ਚਾਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਡਬਲਯੂ (ਪੀਡਬਲਯੂ 18),), ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 37), ਜੋ ਕਿ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜੈ ਚੰਦ ਏ.ਐਸ.ਆਈ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9) ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਵਿਖੇ ਉਸਦੀ ਹਵੇਲੀ ਨੇੜੇ ਖਾਦ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਡੀਬੀਬੀਐਲ ਬੰਦੂਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.1 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 36) ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਨੇੜੇ ਖਾਦ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿੱਚੋਂ ਡੀ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਲ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 1 ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ। (PW 8), ਜੋ

ASI ਜੈ ਚੰਦ (PW 9) ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੋਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ DBBL ਬੰਦੂਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P. 1 ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 68) ਨੇ ਵੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਸਬੰਧੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਡੀ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਲ ਬੰਦੂਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 9 ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ।

ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 30), ਜੋ ਕਿ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਰਾਈਫਲ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ, ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕੇਸ. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਾਂਗਾ।

(24) ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਾਈ ਅਤੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਰੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਆਰ. ਗਰਗ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 1st ਕਲਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ 23) ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਪੀ.ਐਕਸ. ਮਿਤੀ 4 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ, ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਐਗਜ਼ਿਟ ਪੀ.ਵਾਈ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 24) ਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਦਰਖਾਸਤ 'ਤੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਇਸ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

(25) ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ.ਕਪੂਰ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 41) ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੀ 26 ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਕਮਾਂਡੇਂਟ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵੇਰਵਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮ.ਪੀ. ਐਸ.ਆਈ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸੇ ਬਟਾਲੀਅਨ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ 7 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਐੱਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੀ, ਤੋਂ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਮੈਸ ਸੇਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੱਲਰ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਿੱਲਰ ਨੰਬਰ 100 ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਡਿੱਗ ਗਈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ 7 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਡੀਐਸਪੀ ਦੁਰਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਖਾਨੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਰਤਨ ਖੁਰਦ, ਹੌਲਦਾਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜੋ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁਲ ਕੰਜਰੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ, ਜੋ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਦੋਖਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਏਐਸਆਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਦਿਖਾਈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਐਨਸੀਸੀ ਜਾਂ ਘਰ ਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਗਾਰਡ ਜਾਂ ਫੌਜ ਦੇ। ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਏਐਸਆਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਈਫਲ ਦੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਐੱਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ 'ਤੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮ 6.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਹ ਵਾਪਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। 8 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਇਹ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। 8 ਜੁਲਾਈ 1970 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਨਕਾਊਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਐਨ. ਹਾਂਡਾ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਨੇ ਵੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਤੜਕੇ ਹੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ ਝੂਠਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਲਾਈਨਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਉਸਨੇ 10 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਾਂਡਾ ਡੀਐਸਪੀ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਾਂਡਾ ਨੂੰ ਮੁੱਠਭੇੜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੇ ਨੌਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ।

ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਗਵਾਹ 16 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। 17 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਨਕਾਊਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। 19 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਸਬੰਧੀ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ 19 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ, ਜੈ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸਿੰਘ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਨਾਕਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਚੌਕੀ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੈ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਇੱਕ ਤਸਕਰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਤਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਫਿਰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਬੋਰ ਡੇਰ 'ਤੇ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਕਰੀਬ 7 ਜਾਂ 8 ਤਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਲੰਘੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨ ਤਸਕਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਸਕਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਤੀ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਡੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਨਕਾਬਬੰਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਦੱਸ ਸਕਣ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਜਿੰਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਨਾਕੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਤਸਕਰ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਸਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ 303 ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤਸਕਰਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 12 ਵਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤੀ ਸਤੀ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤਸਕਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸਤੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵੀ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤੀ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤੀ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਨ।

(26) 1 ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ। ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ 41) ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਕਪੂਰ, ਜੋ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ, ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੰਘ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ., ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ 5 ਅਗਸਤ 1963 ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ, ਗੰਡੀਵਿੰਡ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ.ਐਚ., ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ, ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ. ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 26 ਜੁਲਾਈ 1963 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਝਬਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਛੀਨਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਵਿਖੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਗੰਡੀਵਿੰਡ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਮੰਡਲ, ਛੀਨਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਐਸਐਚਓ ਸ਼੍ਰੀ ਦੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤਬਾਹਦਲਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੀਐਸਪੀ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸੀ, ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

(27) ਦੋਸ਼ੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐੱਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਛਾਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਦੇ ਡੀਐੱਸਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ ਨਾਲ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਕਈ ਐਨਕਾਊਟਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐੱਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ (ਇੰਸਪੈਕਟਰ 1 ਐੱਮ. ਪੀ. ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੇਸ. ਉਸਨੇ ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਨਕਾਬੰਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 7 ਜੁਲਾਈ 11970 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਰੁੱਕਾ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਮੁਠਭੇੜ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ ਝੂਠਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਅਰਥਾਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਹੈ।

(2b) y > ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੱਸਾਂਗਾ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ - ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰੋ। ਇਹ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਆਮ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤਸਕਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਝਗੜਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਗਰੋਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਫਸ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਣਚਾਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਭਾਵ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ * ਵਿਅਕਤੀ, ਆਪਣਾ ਨੱਕ ਦਬਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਛੁਪੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਤੱਥ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਰਗੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ des parate ਅੱਖਰ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਾਰੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਬੰਧਤ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਦੱਸਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗਵਾਹ ਚੰਗੇ ਨੈਤਿਕ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਗਵਾਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ

ਦਲੀਲ ਕਿ ਗਵਾਹ ਚੰਗੇ ਨੈਤਿਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ. ਇਹ ਕੇਸ, ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤੀ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਣੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਸਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅਫੀਮ ਦੀਆਂ 10 ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਕਵਰੇਜ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੋ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੁਝ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਖੋਜਾਂ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਉਸ 'ਤੇ. ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਤੀਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਹਰ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਹਲਟ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। : ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਾਕ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

/

1

■>■ “ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 18 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

■, ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ■ ਟੇਲਰ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਟੇਲਰ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮਕਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਜੱਜ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ ਦੱਸਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਅਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟੇਲਰ ਰੋਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਕਾਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਵੀ ਉਸਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ. ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਜੱਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਵਿਪਰੀਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਇਸਲਈ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਲਟਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪਹੁੰਚ ਉਹ ਕੇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ

ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮੈਂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਖੋਜ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੱਜ.

(29) mInvmy ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਕੇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੁਆਇੰਟ 11 ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮੱਗਲਰ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਅਜੀਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਡੱਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ, ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ-ਜਿਸ ਸੰਮਤੀ ਨੇ ਸਾਲ 1963 ਵਿੱਚ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.) ਦੇ ਬਿਆਨ (67), ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਸਟਮਜ਼, ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੀ- ਵੀਲਿੰਗ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਜਿਹੜਾ ਕੀਤੀ

ਗਈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਗਵਾਹ 1968 ਤੋਂ ਅਗਸਤ, 1970 ਤੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਸਕਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜੂਨ, 1970 ਵਿੱਚ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਫੜੇ ਗਏ ਸਮੱਗਲ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਕਾਹਨਗੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਾਮਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਐਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ 7 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਸੱਚਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। , 1970, ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਐਮ ਪੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਲੀਗ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

(30) ਡਬਲਯੂ.ਐਫ.ਈ. ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 3) ਦਾ ਬਿਆਨ ਦੁਬਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 15,000 ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਫਿਰ ਇਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ 2,000 ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖਰਾਬ ਖੂਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ (38) ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸੀ। ਸਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਕਪੂਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘਿਨਾਉਣੀ ਰਾਤ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਐਸ.ਆਈ.ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 45) ਦਸੰਬਰ, 1969 ਵਿੱਚ ਥਾਣਾ ਲੋਪੋਕੇ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। 6 ਜੁਲਾਈ 1969 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬਚੀਵਿੰਡ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਨਕਾਬ ਬੰਦੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਜੀਪ ਨੰ. ਐੱਮ.ਆਰ.ਬੀ.-387 ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ 20 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਇਕ ਰਾਈਫਲ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਜੀਪ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੈ।

ਆਈ

(31) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗਾ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੋਨਾ ਖੋਹ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਆਈ

(32) ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮਨੋਰਥ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 20 ਮਈ, 1970 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PPY ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 1 ਜੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ 6 ਮਈ 1970 ਨੂੰ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਉਥੇ ਆਏ।

ILR ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

(1976)2

ਆਈ

ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਜਦੋਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5-6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਸ. ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਥਾਣਾ ਲੋਪੋਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੰਬੀ ਛੀਦੋ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਜੀਜਾ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ* ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦੇ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਨ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮਕਸਦ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਿਤਾ, ਭਰਾ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਹਨ, ਦਾ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ

ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜੇ.ਐਨ ਕੌਸ਼ਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਪਾਕਲਾ ਨਾਰਾਇਣ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਬਨਾਮ ਮੁਨੀਗਨ (2), ਗੋਕੁਲ ਚੰਦਰ ਚੈਟਰਜੀ ਬਨਾਮ ਦ ਸਟੇਟ (3), ਨਿਮੂਪਾਲ ਮਜੂਮਦਾਰ, ਬਨਾਮ ਦ ਰਾਜ (4), ਹਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (5), ਇਮਪੀਰੇਟਰਿਕਸ ਬਨਾਮ ਹੁਰਤਰਾ (6) , ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦ ਕਰਾਊਨ (7) ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਕ 1234567

- (1) ਏਆਈਆਰ 1939 ਪੀਸੀ 47.
- (2) ਏਆਈਆਰ 1941 ਮਦਰਾਸ 359.
- (3) ਏਆਈਆਰ 1950 ਕਲਕੱਤਾ 306
- (4) ਏਆਈਆਰ 1955 ਕਲਕੱਤਾ 359
- (5) ਏਆਈਆਰ, 1938 ਕਲਕੱਤਾ 125।
- (6) ILR 25 ਬੰਬਈ 45.
- (7) ਏਆਈਆਰ 1924 ਲਾਹੌਰ 253

ਵੀ

ਦੱਤਾ ਦੁਰਭਾਟਕਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (8), ਰਤਨ ਓਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (9) ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (10)।

(33) ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਸੈਕਸ਼ਨ '32 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਆਪਕ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ/ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਪੱਖਪਾਤੀ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਿਆਨ, ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ :-

"32. ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜੋ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੌਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਦਿ, ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ: -

ਬਿਆਨ, ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ, ਜੋ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਲੌਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਪੈਸ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ' >■ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥ: -

1. ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਰਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। -ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ, ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਕਥਨ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 1 ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਮੌਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਤੇ ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ) " ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ."

. ਸੈਂ . : _ — ■ : _____

1. (&) 1970 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਜਰਨਲ 1801==AIR 1960, ਗੋਆ, ਦਮਨ 7 ਅਤੇ ਦੀਉ 96।

•(9) ਏਆਈਆਰ, 1959 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 18.

(10) 1969 CAR 418 (SC)

(34) ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। "ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰਥ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਪਾਕਲਾ ਨਾਰਾਇਣ ਸਵਾਮੀ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਹੈ। ਪ੍ਰਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨੇੜਤਾ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੌਦੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਣਾਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ "ਹਾਲਾਤਾਂ" ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕੱਲੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਰਥ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ", ਇਹਨਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਆਨ ਨਾ ਕਰੇ। ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ: ਡਰ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਜੋਂ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅਣਜਾਣ ਸੀ, ਜਾਂ ਚੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਵਿੱਚ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਕੇਸ ਉਹ ਅਸਲ ਕਤਲ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਮਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਤਾ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(35) ਕੋਮੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 20 ਮਈ 1970 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੀ.ਪੀ.ਵਾਈ. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਬੁਰਜ ਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ* ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਾਲੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਸਾਲੇ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪਹਿਲਾਂ ਅਗਵਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਨਾਲ 5 ਜਾਂ 6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਾਲੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ। ਇਹ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੌਂਦੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਅਲੀਜ਼ਾਨ ਮੁਨਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (11) ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ ਆਰ.ਐਕਸ.ਆਈ. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ। 1

(11) ਏਆਈਆਰ 1960 ਬੰਬਈ 290

ILR ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

(1976)2

/

(36) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ' *iXHEmpror v. ਫੈਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ* (12), ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਿਲੇ ਮਾੜੇ ਸਲੂਕ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਲਾਜ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ, ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ - ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ, ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹਨ।

(37) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ *ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ* (13) ਅਤੇ *ਫਿੰਡਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ* ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (14) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(38) ਹਵਾਲਾ ਹੁਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ *ਵਿਨਾਇਕ ਦੱਤ ਦੁਰਭਾਟਕਰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਗੋਆ, ਦਮਨ ਅਤੇ ਦੀਵ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ*

ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 (1) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੈ। ਪਕਲਾ ਨਾਰਾਇਣ ਸਵਾਮੀ ਦਾ (ਸੁਪਰ)। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਨੇੜਤਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਅੰਤਮ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ, ਪਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਜੋ ਅਸਲ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸਿੱਗਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਹੈ।

- (12) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 19J6 ਲਾਹੌਰ 106
- (13) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1952 ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 81.
- (14) ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1954 ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 11,

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ, (ਵਿਲੋ, ਜੇ.)। a

(39) ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਜੇਐਨ ਕੌਸਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ, ਰਤਨ ਗੌਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (9) *ibid* ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (10) *ibid* ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਰਤਨ ਗੌਡ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਬੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬੀ ਦੀ ਮਾਂ ਸਵੇਰੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਬੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਏ ਦੋਵੇਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ A ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਪਾਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ B ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਏ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਏ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿਆਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਪੀਲ ਲੈਣ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਵਿੱਲੀ ਨੈਤਿਕ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ 'ਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਵਿੱਲੀ ਨੈਤਿਕ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 32 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ)। ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(40) ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅੱਖੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਕ ਐਡ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ? ਵਿਨਾਇਕ ਦੱਤ ਦੁਰਭਾਟਕਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਗੋਆ, ਦਮਨ ਅਤੇ ਦਿਉ ਦੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲੋਂ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ■, ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੰਦੇਨਜਰ ਵੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਫਸਟ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਐਕਸ. ਪੀਪੀ 1 ਉਸ ਦੁਆਰਾ 20 ਮਈ, 1970, 1 | ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਅਗਵਾ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(41) ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਜਵਾਬਦਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਦਾਣੇ ਤੂੜੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਝੂਠ ਅਟੱਟ ਹਨ। ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਤੂੜੀ ਤੋਂ 'ਵੱਖ' ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੱਕੇ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਤਮ "(ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਓਮਨੀ ਬੱਸ ਹੈ" ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਵਾਹ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤਜਰਬਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਘੱਟ ਹੀ ਪੂਰੀ ਸੱਚਾਈ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਅਤਿਕਥਨੀ, ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਪੈਡਿੰਗ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

mtrin. ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੋ ਸੱਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਝੂਠ ਅਟੱਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ *ਭਗਵਾਨ ਤਾਨਾ ਪਾਟਿਲ* ਬਨਾਮ *ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।* (15) ਅਤੇ *ਲਾਅਮੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਰਾਜ*, (16)। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ *ਨਾਥੂਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ*, (17) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

(42) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੌਖ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀਗਤ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਨਾਗਰਿਕ, ਜੋ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਭੂਮੀਗਤ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਸਾ-ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਇਸ 'ਭੂਮੀਗਤ ਸੰਸਾਰ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, - ਰਹੱਸਮਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ- ਤੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 20 ਮਈ 1974 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਬਕਾ ਸ. ਪੰਜ ਤੋਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਪੀ.ਪੀ.ਵਾਈ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ/ਪੀਡਬਲਯੂ 3 ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ-ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 15,000 ਇਸ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਹੋਏ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਉੱਤੇ ਬਕਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ - ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਕੁ।

(15) ਏਆਈਆਰ 1974 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 21.

(16) ਏਆਈ: ਆਰ. 1974 SC 308.

(17) 1974 CrI. ਐਲਜੇ 11.

ਆਰ

ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 10/12 ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਐੱਮਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ 1000 ਤੋਲੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ 15-15 ਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਲੈ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। 2,000 ਤੋਲੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜੈਕਟਾਂ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਤੋਂ ਇਹ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸੋਨਾ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਐੱਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਅਰਬਾਤ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 38) ਇਕ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਚਰਨ ਸਿੰਘ (31) ਜਿਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ

ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੀ.ਵੀ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਰਥਾਤ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਤੋਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੇ 2,000 ਤੋਲੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। 1970 'ਚ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ। ਇਹ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸੁਗੋਖਿਅਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਉਕਤ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ. Thev ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੋਨਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

(43) ਅਗਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਉਸ਼ਨ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸੁਝਾਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ 1970 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਦੇ ਪਿੱਲਰ ਨੰਬਰ 100 ਨੇੜੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ 1V1 ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ-ਜਵਾਬਦਾਰ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਭਰਵੇਂ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 17) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ 26) ਲੇਡੀ ਡਾ ਐਸ ਕੇ ਕੋਹਲੀ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ 21), ਡਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ 12), ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 19), ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 5) ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 22)। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਬਜ਼ੀ ਵੇਚਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ (17) ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਬਜ਼ੀ ਵੇਚਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ (26) ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਬਾਕੀ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਬਾਅ ਨਾਲ ਜਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਹੋਰ। ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਟਿੰਡਾ ਵੇਚਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 19) ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਹਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਟਿੰਡਾ ਵੇਚਣ ਲਈ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ

ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ। 16.80 ਪੀ. ਅਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਰਕਮ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸਵੇਰੇ 9.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 62) ਨੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ 18.75 ਪੀ. 16.80 ਪੀ. ਜਿਵੇਂ: ਉਸ ਨੂੰ ਟਿੰਡਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ।

. (44) ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਫੀਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ। ਇਹ ਤੱਥ ਉਰੁਮਾਮ ਆਇੰਗਨ (rWY. zz) ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਜੂਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 1st ਸੀਅਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜੂਯੂ, ਲੰਮ ਭਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹੈੱਡਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੀ ਅਫੀਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 0 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੇਹੋਰ ਸੀ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਬਾਗ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 5) ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2.00 ਵਜੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਕਨੇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਵਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵੇਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮਹਿਲਾ ਡਾ. ਐਸ.ਕੇ. ਕੋਹਲੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 21) ਅਤੇ ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 12) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸ. ਪਿਆਰੋ 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵੀ, ਜੇ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਇਹ ਪੰਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਭੰਡਾਰੀ ਪੁਲ 'ਤੇ ਬੱਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਬਜ਼ਾਰ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਗਵਾਹ ਹਸਪਤਾਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਹਾਈ ਚੀ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਆਏ। ਪਿਆਰੋ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਖੂਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵੀ ਡਾਕਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 12) ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣ ਜੋ ਉਸਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸੀ। ਜੋ ਵੀਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਆ ਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜੇਗਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਉਡੀਕ ਸੀ

ਦੁਪਹਿਰ 1.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਵੀਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੀਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਚੌਕ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਵਾਹਨ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰ, ਜਿਸਦੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ, ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੋ., ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਆਰਜੂ, ਬਚਨਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤੂ ਸਮੇਤ ਮਲੂਕਾ ਅਤੇ ਦਿਆਲ ਗੱਡੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉਤਰੇ | ਪੁਲਿਸ (ਥਾਨੇਦਾਰ) ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਮਾ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਟੈਗਨ ਸੀ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਨ। ਮਲੂਕਾ ਕੋਲ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਸੀ। ਦਿਆਲ ਕੋਲ ਰਾਈਫਲ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਕਿਰਪਾਨ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਸੀ। ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਓ ਨੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਰਾਈਫਲ ਖੋਹ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੁਬਾਨੀ ਨਿਰਾਦਰ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੇਡੀ ਡਾ. ਐਸ.ਕੇ. ਕੋਹਲੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 21) ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੁਲਾਈ, 1970 ਵਿੱਚ, ਉਹ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਯੂਨਿਟ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ (ਇਨਡੋਰ ਐਡ ਮਿਸ਼ਨ ਰਜਿਸਟਰ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਨੰਬਰ 1729, ਮਿਤੀ 30 ਜੂਨ, 1970 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਿਆਰੋ ਨੂੰ ਫਾਈਬਰਾਇਡ ਯੂਟਰਸ ਦੇ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਰੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਰੀਜ਼ 8 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਂਟਰੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਕਾਪੀ। ਡਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 12) ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਵੇਰੇ 9 ਜਾਂ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੀ.ਜੇ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜੋ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਿਆਰੋ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ - ਦੁਪਹਿਰ 2 ਜਾਂ 3 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਵੇਗੀ। ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਜਾਂ 10 ਵਜੇ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ - ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੀਅ ਨੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਡਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਣ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਡਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖੂਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਹ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਖੂਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਇੱਕੋ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ।

(45) ਸਿੱਖਿਅਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕ੍ਰਦਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਦਫੈਲੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਰ ਆਲੋਚਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਦੁਕਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਥਿਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਬਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਦੁਕਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਹਨ (ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਵੀ.ਜੇ. ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਸੀ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ। ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੂਸਰੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਸਨੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਸਕਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਝਗੜਾ ਸੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ,

ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 64) ਨੇ 12 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਝੂਠੀ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। 17 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਤੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਖੁਦ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਣ ਇਹ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੇਵੱਸ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ. ਉਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ

ਵੇਲੇ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਸਿਫ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੁੱਪੀ ਧਾਰੀ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਐਨਕਾਉਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਨਕਾਉਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਝੂਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਲੋਚਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਮਲਾ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਪੈਡਿੰਗ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਸ

ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪੁਲਿਸ ਪੈਡਿੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਸਮੇਤ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(46) ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਜੋ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀਐਸਪੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 10) ਦੇ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (PW 11), ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (PW 46) ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਪੀ.ਏ., ਮਿਤੀ-6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 40 ਰੀ . ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 10), ਜੋ ਕਿ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡੀ ਐਸ ਪੀ ਸਦਰ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ, ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ ਨੇੜੇ ਕੁਝ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਹੈ। ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥਾਣਾ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਪ. 11) ਨੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। PPA ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇ। ਥਾਣੇ ਦੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਨੰਬਰ 40। ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਐਂਟਰੀ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਦੇ ਦਿਨ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਭਾਵਿਕ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੁਝ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਆਮ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਲੋਕ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਅਸਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਗਵਾ ਦੀ ਵਾਰਦਾਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਬਣ ਸਕੇ। ਇਸ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ ਵਿਖੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 6 ਜੁਲਾਈ 1970। ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ। ਮਿਤੀ

6 ਜੁਲਾਈ, 1970, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਪੀ.ਏ. ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

S.	ਦਾ ਨਾਮ	ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ	ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਪਦਾਰਥ
ਨੰ.	ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ		
40	ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਵਾਪਸੀ ਅਤੇ 1 ਇੰਸਪੈਕਟਰ 1"	ਰਵਾਨਗੀ	9.155 ਵਜੇ I, ਜੋ ਉੱਪਰ ਟੀਵੀਡ ਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 29 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1 ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ, ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਲਾਕਾ ਵਿਚ ਗਸ਼ਤ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹਾਂ।'

(47) ਦ ਜੋ ਕੇਵਲ ਆਲੋਚਨਾ, c ਜੋ ਹੈ: 1 ਪੱਧਰੀ ਇਸ ਬਾਰੇ 'ਜੇ ਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਂਟਰੀ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਐਂਟਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਸਲੀ ਲਈ ਭੋਜਿਆ ਸੀ ਪਰ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਪਨੋ ਦੀ ਆਖਰੀ ਐਂਟਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ੀ ਐਂਟਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਕੇਸ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਐਂਟਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਐਂਟਰੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਿਹਤਰ ਵੇਰਵੇ ਘੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਐਸ. ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ। ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਅਸਲ ਹਿੱਸਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਬਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਤਾ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬਾਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਪ. 14) ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਫੀਨਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3-00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ।

ਝਬਾਲ ਵਾਲੀ ਸਾਈਡ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਗੱਡੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਰ ਨੂੰ ਸਤਾਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੀ.ਓ.ਪੀ.ਓ ਅਤੇ ਜੱਸਾ ਪੀ.ਓ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਾਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਟੇਨਗਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਲੂਕਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਇਹ ਘਟਨਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ 4 ਨਵੰਬਰ, 1971 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਲੀ ਭਰਾ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਪੁਲਿਸ ਨੇ 23 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਭਾਵ, ਵੀ. ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ। - ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਾਲਵਾ ਸਾਈਡ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 15 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. ਦੇ ਅਗਵਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮਾਲਵਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਛੀਨਾ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਛੀਨਾ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਮੌਕਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਡੋਡਾ ਦੇ ਨਹਿਰੀ ਪੁਲ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਦਸਲੂਕੀ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਵੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮਾਮਾ ਉੱਥੇ ਬਿਮਾਰ ਪਏ ਸਨ, ਵੀ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

(48) ਆਤਮ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਐਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ 27) ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕੁੱਟਮਾਰ 1° ► ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਕੁੱਟਮਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਯਕੀਨਨ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ

the State of Punjab v. Ajit Singh, ec., (Dhillon, J.)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਤਰਕ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਜੇਕਰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੌਕੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਦੁਪਾਰੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ 200 ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਬਕਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਸਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਹਾਇ: ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਡੋਗ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਵੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਲਈ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਓ। ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਖ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(49) ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਅਗਲਾ ਗਵਾਹ ਪਿੰਡ ਰਤਨ ਕਲਾਂ ਦਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (28) ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੌਕਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐੱਮ ਪੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮੋਡ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ 20 ਗੱਡੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਨਾਖਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਸਟੇਨਗਨ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੜਕੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ (ਉਸਨੂੰ ਧਮਕਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰੇਨ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੈਣ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ। ਬਿਆਨ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਰਕ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਪੈਡਿੰਗ ਦੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਤੀਜਾ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ, ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਲੰਘਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਅਸਲੀਲੀ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ.ਕੇ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੀਰੋ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚਾਦਰ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਨੰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨੱਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ IJ 5 ਜੁਲਾਈ, 1950 ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 1st ਕਲਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 451 ਅਤੇ 509 ਦੇ ਤਹਿਤ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਖਤ ਕੈਦ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(50) ਹੋਰ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਵਾਹ, ਜੋ 6/7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 3) ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 4) ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਤਾ

ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੁਦਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਇਸ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਝੂਠਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੌਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 2,000 ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ ਖਿਸਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ > ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਈ ਵਾਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ, ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ

ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਕ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 110 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਕੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਮਾੜੇ ਚਰਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਅਜਿਹੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਕੋਲ ਹੈ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਅਸਲ ਘਟਨਾ. ਉਸ ਦੇ ਮਈ ਮਹੀਨੇ 1970 ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। 20 ਮਈ, 1970 ਨੂੰ ਘਰਿੰਡਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਕਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਪੀ.ਵਾਈ. ਹੈ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਅਗਵਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2,000 ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ ਖਿਸਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਉਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਤਸਕਰੀ ਦੌਰਾਨ 2,000 ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ. ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਈ 1970 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ, ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।, 1970. ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 6 ਨਵੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਹ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 6 ਨਵੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਲੈਨੀਅਰ, ਉਹ ਅਜੀਤ ਬਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਤਸਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰ.ਵੀ.ਆਰ.ਪੀ. bingn ਅਤੇ bmv iNarain, wno wno wno wo wo picnet rattan miura ਵਿਖੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਦਫਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। m tne ਬਾਰਡਰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਲਿੰਕ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ, ਜੋ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਤਸਕਰ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੱਸੇ ਹੋਣੇ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ (ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ) ਵੱਲੋਂ ਖੋਹੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਆਮ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕਰੇਵਾਲਾ ਪਿੱਕੇਟ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜੀਜਾ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਪੀਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਗਵਾ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਭਾਵ, ਸ਼ੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ। ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.) ਦੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਕਰੇਵਾਲਾ ਪੈਕਟ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਆਏ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਓ., ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਉੱਥੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ

ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪਰ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਸ਼ਫੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪਰਤ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ 20 ਜਾਂ 25 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਸ਼ੈਫੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ 2/3 ਦਿਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਗਵਾਹ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਭਸੀਨ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਇੱਕ ਭੀਲਾ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਇਹ ਗਵਾਹ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਆਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਆਲੋਚਨਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੰਜ-ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਸੋਨਾ ਕਿੱਥੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸਿਰਫ ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ . ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਾਫੀ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਏ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਜੋ ਵੱਡੇ ਤਸਕਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਦਾ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ 6 ਨਵੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪਲ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ।

(51) ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ

ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਬੀ ਅਲਕ ਆਰ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰੀਆ ਦੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੋ., ਮੇਹਰੂ, ਮਲੂਕਾ, ਡੇ ਆਲਾ, ਐਮ.ਪੀ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ, ਪ੍ਰੀਤੂ, ਬਚਨਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਮੀ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹੱਥ ਬੰਨੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਐਮ ਪੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਨਾ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਕੋਲ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਸਟੇਨਗਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ; ਮਲੂਕ ਕੋਲ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਸੀ; ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਮੀ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ 12 ਵਜੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਥੇ ਆਇਆ। ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਕਿਉਂਕਿ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕਣਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੋਸ਼ੀ 2/3 ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿਲਰ ਨੰਬਰ 100 ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ 11 ਮਣ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਸ਼ਫੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੋਨਾ ਲੈ ਕੇ 100 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਆਏ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਲਕੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਸਨ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 25 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜੋ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜਾ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਗਰੋਹ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੂਹ ਲਿਆ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਗਰੋਹ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਗਰੋਹ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਗਰੋਹ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੈਰ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਮਾਲ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਿ ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਝਰੀਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਝਰੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਹਨ। - ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ. ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਖੋਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਕੁਦਰਤੀ. ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਫੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁਚਿਤ ਹਨ.

(52) ਇਸਤਰਾਸ਼ਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ 41) ਦੀ ਕਮਾਂਡੋ 48 ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਕਪੂਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਗਵਾਹ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਸਬੰਧੀ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਝੂਠੀ ਸੀ। 8 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੁਰਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਨ. ਹਾਂਡਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। 8 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। 10 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਾਂਡਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨੌ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ, ਭਾਵ, ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਛੇ ਹੋਰ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਜੋ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ (. ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.) ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 16 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ 17 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਦੁਬਾਰਾ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। 19 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ 19 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਐਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਸੱਚ ਦੱਸੋ. ਉਦੋਂ ਹੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਹਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸ਼ਬਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੈ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਕੁਝ ਤਸਕਰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਤਸਕਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੱਗਲਰ ਬਾਕੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 7 ਜਾਂ 8 ਤਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਲੰਘੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਤਿੰਨ ਤਸਕਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਤਸਕਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਰਤੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਹਰਭੈਣ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫਿਰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਹਰਭੈਣ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬੇੜੀ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਕਾਬੰਦੀ ਦੇ ਭਾਗ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ -ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਵਿਅੰਗ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ। ^«ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ) ਬੀਵੀ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਸਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਪਾਕਿ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿ ਚੀ ਲੀਅਨਜ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਰਦੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪਾਸੇ 'ਤੇ ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ,

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

(53) ਟੀਮ ਵਾਲੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਗਤਾ. ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਡੀਐਸਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ੀਕਿਉਸ਼ਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕਬਾਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਹੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬੌਸ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮੁਠਭੇੜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਐਸ.ਆਈ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਐਚ.ਸੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ, ਜੋ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਜਨਰਲ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਵਜੋਂ ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਝੂਠੀ ਸੀ।

(54) ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਨਰਜਨ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਐਮ ਪੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਛੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀ

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਹੋਰ ਛੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਆਰ ਡਬਲਯੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ DF ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਘੋਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਅਦਾਲਤੀ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(55) ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਖਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਰੋਕ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਬਾਰੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਇੰਨਾ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ^{ਰਵੇਗਾ}। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹੈ। ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕੁਹਾੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਾਫ਼ੀ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦਾ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਨਕਾਉਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਐਨਕਾਉਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ ^{ਅਤੇ} ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼. ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(56) ਸਿੱਖਿਅਕ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗਵਾਹ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਹੋਰ ਆਲੋਚਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। :-

"24. ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਭਰਮਾਉਣ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਬੂਲਨਾਮਾ।
-ਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ

ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਆਧਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਬਚੇਗਾ।"

(57) ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦਾ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਮ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਲਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਾਧੂ ਅਦਾਲਤੀ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਸਬੂਤ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀਡਬਲਯੂ ਰੈਫਰੈਂਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਗਲਤ ਪੜਚੋਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਹੁਣ ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 10 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਐਨ. ਹਾਂਡਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ 'ਤੇ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਨੌ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਾਂਡਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਆਪਣੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣ ਲਈ

ਕਹਿਣ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਬਪੀਰ ਐਨਕਾਉਟਰ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਾਂਡਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਾਂਡਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਜੇ ਵੀ ਐਨਕਾਉਟਰ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਐਨਕਾਉਟਰ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ।

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਉਕਤ ਧਮਕੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹੇ।

(58) 1 ਨੂੰ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਫਿਰ> ਈ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪੀ.ਐਮ. ਪੀ ਸਿੰਘ, ਐਸਆਈ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੜੇ ਰਹੇ। ਇਹ 19 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਨਾਲ * ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣਗੇ। ਜੇਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਗਲਤ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਦਦ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ, ਜੋ ਕਿ II ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਝੋਲਡ ਲਈ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਮ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਧਮਕੀ, ਭਰਮਾਉਣ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਧਮਕੀ, ਉਕਸਾਉਣਾ। ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜ਼ਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਈ ਸੁਝਾਅ ਦੀ ਕਿਸੇ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਬਚੇਗਾ: ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਏ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹੈ, ਮਾਪਦੰਡ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਵਾਜ਼ਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਧਮਕੀ, ਭਰਮਾਉਣ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਧਮਕੀ, 'ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਾਜ਼ਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਬਚਣਗੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ *ਪਿਆਰੇ ਲਾਈ ਭਾਰਗਵ* ਬਨਾਮ *ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ*, (18) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮ.ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਪੀ. ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ

(18) ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 1904.

ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਤੱਥ ਸੱਚ ਹਨ।

(59) ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਣਥੱਕ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੰਗੇ ਸਿੰਘ (17) ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ. ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 26), ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਕੋਲ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ। ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗੇ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ 13 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੀ.ਐਮ. ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁੱਤਰ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਿਨ ਭਾਵ 13 ਜੁਲਾਈ 1970 ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਿੱਧ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ 8 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਠਭੇੜ ਦਾ, ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 13 ਜੁਲਾਈ 1970 ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਮੰਗੇ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦਾ ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ ਹਰਭਗਵਾਨ ਦਾਸ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15) ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੰਗੇ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 200 'ਤੇ ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੇਸ ਕੱਟਣ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੰਗੇ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 26) ਨੇ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ

ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਡਾਕਘਰ ਵਿਚ 5,000 ਅਤੇ ਰੁ. 29 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 2,500-2500 ਰੁਪਏ। ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਰੁਪਏ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। 10,000 ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (25) ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ 7/8 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ *ਬੇਟੇ ਸਤੀ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ 10,000 ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 7/8 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਮਾਤਾ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਟਾਰੀ ਲੈ ਗਈ ਅਤੇ 2000 ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਨੂੰ 5,000 ਅਤੇ ਰੁ. ਇਸ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ 2500 ਰੁਪਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ 5,000 ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। 29 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਡਾਕਘਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ 2500-2500, ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਕੌਰ (26) ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਐਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਮੁੰਜਰਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ 39) ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।, ਦਿੱਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਐਮ. ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੇਖੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਪੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਉਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਤੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਐਸ.ਆਈ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 60) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੰਜਰਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਿੱਥੋਂ ਸ

ਉਸਨੇ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ। ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ 60) ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ 29) ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਜਵਲਜੰਜਰਾਲ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PDD ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਤੀ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੰਬਾਲਾ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਮੁੰਜਰਾਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਦਲੀਲ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਮੁੰਜਰਾਲ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁੰਜਰਾਲ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਹੁੰ ਮੰਗਾਈ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਗੇ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ 13 ਜੁਲਾਈ 1 (1970) ਤੱਕ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। 8 ਜੁਲਾਈ, 1970। ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਇੱਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਅਟਾਰੀ ਸਥਿਤ ਡਾਕਖਾਨੇ ਵਿੱਚ 5,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 2,500 ਰੁਪਏ ਉਸਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਇਹ ਰਕਮ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ।ਕੇਸ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲਾਲਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਸਨ।

(60) ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ-ਜਵਾਬਦਾਰ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਆਰ.ਐਲ ਮਹਾਜਨ, ਡਾਕਟਰ-ਇੰਚਾਰਜ, ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਕਾਰਡੀਅਕ ਨਿਊਰੋਸਿਸ ਤੋਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1971 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 502-ਐਮ, ਜੋ ਕਿ ਜੈ ਗੋਪਾਲ, ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੀ, ਜੋ ਛੇ

ਫੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ^{ਕੁਝ} ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਫਾਈਲ ਲਈ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ILR ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਲ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮਰਹੂਮ ਡਾ. ਬੇਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸਨ, ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਲੀਨਿਕਲ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਆਮ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। 14 ਜੂਨ, 1971 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਜੇ. ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿੱਥੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(61) ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ! ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਾਰਤੂਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਵਰੀ ਰਾਈਫਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। 9 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (PW 68) ਨੇ ASI ਜੈ ਚੰਦ (PW 9) ਅਤੇ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ (PW 30) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਪਠਾਨੀ ਨਾਲ। ਪੰਜ .303 ਕਾਰਤੂਸ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਾਤਾਲ ਪੁਲ ਨੇੜੇ ਹੁਡਿਆਰਾ ਡਰੇਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬੁਰਜੀ ਨੇੜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਏ.ਐੱਸ.ਆਈ. ਜੈ ਚੰਦ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 9) ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ. ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਸੋਂ ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 2 ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਾਰਤੂਸ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 3 ਤੋਂ ਪੀ. 7 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ , ਜੋ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਜੈ ਚੰਦ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 9) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
ਰਿਕਵਰੀ ਫਿਰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਜੈ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਕਾਰਤੂਸ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਕਾਂਸਟੇਬਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ 32) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਏਐਸਆਈ ਜੈ ਚੰਦ ਪੀਡਬਲਯੂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਮਹਿੰਗੀ ਰਾਈਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 2 ਅਤੇ ਕਾਰਤੂਸ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 3 ਤੋਂ ਪੀ. 7 ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(62) ਪਰਾਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਤੋਂ 12 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਲਛਮਣ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਈਬੀ ਐਸਆਈਜੇ ਬ੍ਰਿਜ (ਪੀਡਬਲਯੂ 34) ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ., ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਇੱਕ ਬੁਰਜੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਉਕਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਬੁਰਜੀ ਨੇੜਿਓਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਰਾਈਫਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.8 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ | ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਈ SI (PW 34) ਦੇ ਬਿਆਨ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ P.Ws ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਐਸ.ਆਈ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਇ, ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਇਕਮਾਤਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮਹਿੰਗੀ ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਕਾਰਤੂਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ।

(63) ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਏਐਸਆਈ ਜੈ ਚੰਦ (ਪੀਡਬਲਯੂ 9) ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਡੀ.ਬੀ.ਜੇ.3.ਐਲ. ਬੰਦੂਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰੂੜੀ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟਿਆ ਅਤੇ ਉਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. 36) ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਪ. 8) ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗੰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 1. ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਜੈ ਚੰਦ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 9), ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. 36) ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. 8) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਗਵਾਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(64) ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ., 68) ਨੇ 24 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. 37) ਅਤੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 18) ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸ ਨੇ 10 ਤੋਲੇ ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 15 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਾੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਮ.ਪੀ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੋਪਾਲ ਨਗਰ ਨੰਬਰ 120 ਸਥਿਤ ਉਸ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਦੇ ਘਾਹ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 16 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ। -ਏ. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (PW 37) ਅਤੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ (PW 18) ਨੇ ਕੇਸ ਕੱਟਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ (PW 68) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 20 ਤੋਲੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਐੱਮ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 68) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਹੋਣ ਦੇ ਇਕੋ ਇਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅੱਗੇ ਹੈ।

(65) ਇਸਤਰਾਜਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 68) ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਿੰਡ ਰਤਨ ਕਲਾਂ, ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਅਤੇ ਬੁਰਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਾਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਐੱਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਹੋਰ ਛੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਹਨ, ਨੂੰ 29 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 31, 1970 ਅਤੇ 14 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ASI ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ (PW 44) ਨੇ 14 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (PW 59) ਨੇ 4 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਊਂਟਰ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਸੀ. ਏਐਸਆਈ ਜੈ ਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ 58) ਨੇ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 19 ਸਤੰਬਰ 1970 ਅਤੇ 22 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 3 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 17 ਅਗਸਤ, 1970 ਅਤੇ 1 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਰੋੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(66) ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੀ SR ਗਰਗ (PW 23) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (PW 24), ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 1st ਕਲਾਸ, ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਅਤੇ 21 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਗਵਾਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਸੀ

ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਐਕਸ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਆਰ ਗਰਗ (ਪੀਡਬਲਯੂ 23) ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਐਏ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 24) ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਰੇਡ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਟੈਂਡ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸਤਰਾਜਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

(67) ਮੈਸਰਜ਼ ਦੇ ਸੇਲਜ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਾਈਕਿੰਗ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ। ਜੇਜੇ ਮੋਟਰਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ 48), ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ 16-ਡੀ, ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਪਾਰਕ, ਦਿੱਲੀ ਕੈਂਟ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1970 ਨੂੰ, - ਬੁਕਿੰਗ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਪੀਸੀ ਨੰਬਰ 75/17 ਅਤੇ ਇਹ 24 ਜੂਨ, 1970 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਿਲੀਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੀਐਲਐਕਸ ਨੰਬਰ 866 ਵਾਲੀ 1600 ਏਸੀ ਦੀ ਵੱਕਸ ਵੈਗਨ ਵੈਲੀਐਟ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ। ਪੀ.ਸੀ. ਮਹਿਰਾ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 49), ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਪੀ. ਗਾਂਧੀ

(ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 52) ਰਾਹੀਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਿਆ ਸੀ। 26,000 ਇਹ ਗਵਾਹ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੱਡੀਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 59) ਨੇ 28 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਦਿੱਲੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ 50) ਅਤੇ ਰੋਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ 51) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸੈਕਿੰਡ ਹੈਂਡ ਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਰੂਮ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਏਜੰਟ. ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ 52) ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰੋਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ 51), ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਾਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਕਾਰ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮਾਲਕ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਵਾਹਨ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। 11 ਨਵੰਬਰ, 1971 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀ.ਆਰ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 200, ਸੈਕਟਰ 19-ਏ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ 1972 ਦਾ ਐੱਮ. ਨੰਬਰ 2011 ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਦੇ ਟੀ 0 ਪੈਰਾ 2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਕਾਰ ਕਿਵੇਂ, ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਬਿਨੈ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਕਤ ਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਥ ਕਿਵੇਂ ਆਈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਇਸ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਰ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਨਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਰੁਪਏ, 28 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਏ ਸਨ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਾਰ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1972 ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵਾਈਕਿੰਗ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਨਿਰੀਖਣ ਹਨ। ਉਕਤ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 28 ਸਤੰਬਰ 1970 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਹਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ. ਮਿਸ. ਨੰਬਰ 2012 ਆਫ 1972, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਕਤ ਵਾਹਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਵਾਹਨ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਗਾਂਧੀ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਡੀ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 24 ਜੂਨ 1970 ਨੂੰ ਹੀ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਇਹ ਗੱਡੀ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਪੀ. ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਜੋ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸੈਕਿੰਡ ਹੈਂਡ ਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਕਤ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਬਤੌਰ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਇੰਚਾਰਜ ਤਾਇਨਾਤ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਪਰਮਾ ਨੰਦ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 57) ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਓ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕਾਰ ਨੰ: ਡੀ.ਐਲ.ਐਕਸ-866 ਅਤੇ ਵਾਈਕਿੰਗ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ ਨੰ: ਡੀ.ਐਲ.ਐਫ.-5775 ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 61) ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1970 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਸਕਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਟਾਫ਼ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੋ: ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਰ ਨੰ: ਡੀ.ਐਲ.ਐਕਸ-866 ਅਤੇ ਵਾਈਕਿੰਗ ਟੈਂਪੂ ਨੰਬਰ ਡੀ.ਐਲ.ਈ.-5775 ਜੋ ਕਿ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਮੱਗਲਰ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਗਵਾਹ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਸਕਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਟਾਫ਼ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਨੂੰ - ਤਸਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਾਹਨ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਫੜੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਸਿੱਧਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ੱਕੀ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੱਡੀਆਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਡੀਫੈਕਟੋ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ, ਇਸਲਈ, Cr ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 2011 ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ. ਫੁਟਕਲ ਨੰ. 2012/72 ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(68) ਮੈਂ ਹੁਣ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਦਾ/ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 64) ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਸੀ. ਬਿਆਨ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1963 ਵਿੱਚ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਗੰਡੀਵਿੰਡ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਮੰਡਲ ਫੀਨਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਸਨ, ਦੇ ਘਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਸ.ਆਈ. ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਥਾਣਾ ਝਬਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ, ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ.ਐਚ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਤਾ 1963 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਐਸ.ਆਈ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਸੈਕਿੰਡ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਖੁਦ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਸਨੇ 12 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ing ਨੇ ਖੁਦ 17tb 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਜੁਲਾਈ, 1970. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦਾ ਇੱਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਇੱਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਇੱਕ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਖਾਸਤ ਸੀ ਕਿ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਵੀ ਸੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਵਾਕਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ। ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਤਾਕਤਵਰ ਸਮੱਗਲਰ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਝੂਠੇ ਫਸਾਉਣ ਬਾਰੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਏ. ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ., ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ.ਐਚ. ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਆਈ. ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ., ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਮਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 7 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1963 ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਤੇ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਵਾਈਸ-ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ., ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

(69) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਐਸਆਈ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਐਨਕਾਉਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੁੱਛ ਗਏ ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੰਸਕਰਣ ਸਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਗਲਤ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 14 ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ

ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੁਆਰਾ ਚੌਕੀ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 10 ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਤੱਥ, ਕਿ ਉਹ, ਭਾਵ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਾਕੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉੱਥੇ ਸੀ। ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਹੋਈ, ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇੱਥੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 53) ਨੇ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ-ਅਤੇ ਨਾਕਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਪੀ.ਐਲ. ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਐਂਟਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, - ਮੀਮੋ ਵੀ . ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ PPM ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮ ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ

ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਜਵਾਬੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਅਝਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ., ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਕਈ ਐਨਕਾਊਟਰ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਸ਼੍ਰੀ-ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਗਲਤ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਸ.ਆਈ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਮਿਟਿੰਗ ਕੋਰਟ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਬਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਦੇ ਐਸਐਚਓ ਨੂੰ ਰੁੱਕਾ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਰੁੱਕਾ ਬਾਣਾ ਐਸਐਚਓ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਘਰਿੰਡਾ ਨੇ ਜੁਲਾਈ, 7, 1970 ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਓ.ਓ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਓ.ਓ./I ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

(70) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਦੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਐੱਮ ਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਆਈ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਸਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਗੱਜੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਐਨਕਾਊਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਬੰਧੀ ਬਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ, 6 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਕਾਉਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਖੋਜ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

(71) The other circumstance ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਐਨਕਾਉਂਟਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡੀਫ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਮ ਗਾਰਡਜ਼ ਦਾ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੱਕਟ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 47) ਹੋਮ ਗਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰ ਮਾਸਟਰ, ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 27 ਦਸੰਬਰ, 1968 ਨੂੰ ਰਾਈਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 9, ਜੋ ਕਿ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਕੋਲ ਪਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਮ ਗਾਰਡਜ਼ ਦਾ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਰਾਈਫਲ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਈਫਲ ਹੋਮ ਗਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਫੌਜ ਦੀ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਐਮਪੀ ਸਿੰਘ, ਐਸਆਈ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੀ ਪਿੱਕਟ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਰਣੀਕੇ, ਜਿਸਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਡੀਸ਼ਨ ਹੈ, ਵੀ ਪਿੱਕਟ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮੀਲ ਦੂਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ - ਹੋਮ ਗਾਰਡਜ਼ ਦਾ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਦੀ ਰਾਈਫਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਉਸੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਵੱਲੋਂ ਮੁਠਭੇੜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ POO/I ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤਸਕਰ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ।

(72) ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਭਗੌੜਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਸਦਾ ਮੁਵੱਕਿਲ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇਸ ਟੁਕੜੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਐਕਟੀਵਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 1974 ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ, ਮਿਤੀ 16 ਜਨਵਰੀ, 1975 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ 1975 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ, 1975 ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇਹ ਟੁਕੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਯੂਪੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਮਹਾਂਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਮਹਾਂਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਯੂ.ਪੀ. ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ (ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਯਕੀਨਨ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਲਾਈ, 1970 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਤੰਬਰ, 1970 ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ

(73) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜ਼ਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੇ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਓ., ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਖੋਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਓ., ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਗੌੜਾ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਖੋਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਲ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ - ਖੋਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 364 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc., (Dhillon, J.)

ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਰੁਪਏ ਦਾ 2,000 ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

(74) ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5) ਦੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਪਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ 6 ਜੁਲਾਈ 1970 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਹੋਟਲ ਚੌਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸ. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਗਵਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 364 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪਛਾਣ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪਛਾਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਨਿਰਣਾ. ਜੱਜਮੈਂਟ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਖੁਲਾਸੇ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਚੌਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਤਿੰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 364 ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਮਾ ਸਤਾਰਾ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 364 ਤਹਿਤ ਤਿੰਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ .ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ 2,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ, ਜੇਕਰ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੱਧਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅੱਧਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹਨ।

.ਫ਼ੀ

(75) ਜਿਵੇਂ ਕਿ HAs.rregards athelaactualmurderhof cthe deaced■ਸਪਰਸਨ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹੋਰ ਖੁਲਾਸੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ , ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਤ ਇਹ ਕਤਲ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਓ., ਐੱਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੋਨਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੋਨਾ ਸੌਪਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂਕਿ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਓ., ਐੱਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਆਈ.ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪਾਸੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 20 ਜਾਂ 25 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਰੀ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਹਿਮ ਸਮੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੇ., ਐੱਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

The State of Punjab v. Ajit Singh, etc. (Dhillonj J.)

ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਸੌਖ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 6 ਅਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਖੋਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹੀ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ੀ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵਾਧੂ ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਰਕਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਝੂਠੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਕਤਲ ਅਤੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ -ਪੀ.ਓ., ਐਮ.ਪੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ! ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਮ.ਪੀ. ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਦੋ ਗਿਣਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਅਰਥਾਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਗੌੜਾ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਮ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੁਰਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ, ਪਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪੰਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਅੰਤ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਮ.ਪੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਡਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਬਘਲ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ,

ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(76) Thepe ਅਪੀਲ; d ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ theiteState ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

SS S IDHU .- ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

The State of Punjab *v.* Ajit Singh, etc. (Dhillon J.)

23852 ILR ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੈਸ, ਸੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. ਯੂ.ਟੀ